

OBSAH DRUHÉHO SVAZKU

Část třetí

PODSTATA A VÝVOJ HOSPODÁŘSKÉ ORGANISACE SPOLEČNOSTI

(POKRAČOVÁNÍ)

<i>Kapitola šestá: VZNIK A VÝVOJ CIVILISACE: KOMUNISM</i>	9
<i>Oddíl A: Komunism budoucnosti</i>	9
90. Marxism je svou podstatou komunismem. Marxovy požadavky komunistické. Jeho stoupenci	9
91. Komunism a materialism	15
92. Marxovský komunism společenskou soustavou nejen hospodářskou, nýbrž také duchovou a kulturní vůbec	19
93. Rozlišení pojmů: socialism, kolektivism, komunism. Stanovisko autorovo	20
94. Kritika Marxovy komunistické soustavy. Domnělý protiklad komunismu a kapitalismu. Pokud se komunism připravuje už nyní. Neurčitosti o principu rozdělení. Marx a Engels se nakonec komunismu vlastně vzdali	24
<i>Oddíl B: Komunism prvotní. Vývoj rodiny a civilisace</i>	29
95. Marx a Platon: význam rodiny pro marxovský komunism. Engelsův spis o rodině (Engels a Morgan)	29
96. Základní myšlenka Engelsovy knihy o rodině: společnost je původně organisována svazky rodinnými, nikoli poměry výrobními. Rozpor s historickým materialismem	32
97. Engelsův výklad o jednotlivých stadiích vývoje rodiny a kultury	34
98. Znova moralism proti amoralismu. Engelsův fetišism pokrevnství. Engelsovy názory o původních formách rodiny jsou nesprávné. Engelsova matriarchátu nikdy nebylo	41
99. Podstata původního rodu (gens). Zřízení rodové není v protikladu k státu. Prvotní komunism negativní, ne pozitivní. Tak zvaný agrární komunism doby nejstarší	48

100.	Engelsovo líčení rodového zřízení u národů evropských, zvláště u Germánů a Slovanů. Ruský mir a zadruga. Engels a slavjanofilové	58
101.	Barbarství a civilisace: civilisace degenerací a dekadencí	67
102.	Kritika Engelsových kulturních dějin a zvláště jeho theorie úpadku	76
103.	Co je vlastně Engelsův původní komunism: komunismu absolutního nikdy nebylo. Komunism pohlavní a rodinný jako základ komunismu hospodářského .	80
<i>Oddíl C: Otázka ženská: Volná láska . . . . .</i>		82
104.	Budoucí komunism má být také pohlavní. Engelsův výklad podstaty a vývoje monogamie. Rodina buržoasní a proletářská. Socialism a individuální láska pohlavní. Volná láska budoucnosti	82
105.	Engelsova dekadentní theorie lásky a její důvody: materialism. Dvojí typ dekadence — katolický a protestantský. Láska, ne láska volná!	88

Část čtvrtá

SOUSTAVY IDEOLOGICKÉ

<i>Kapitola sedmá: STÁT A PRÁVO . . . . .</i>		101
106.	Vývoj politického myšlení v Německu. Heglovská levice	101
107.	Marxovo učení o státě a jeho vývoj. Stát a buržoasie. Stát politický	105
108.	Engelsova státověda. Stát jako protiklad organisace rodové. Vývoj státu. Stát odumře	110
109.	Nauka historického materialismu o státu nedosta- tečná: podstata a význam státu. Stát a organisace hospodářská. Stát a církev. Stát a národnost. Marx- ův a Engelsův pojem »společnosti«. Anarchism a státní socialism. Bernstein contra Marx-Engels . .	118
110.	Vývoj moderního státu: organisace hospodářská a intelektuální stává se samostatnou. Stát a filosofie. Afilosofism a astatism (anarchism). Centralisace a autonomisace; autonomie funkční, nejen lokální	128
111.	Marxova a Engelsova filosofie právní	129

112.	Právo má obsah širší než hospodaření. Forma výroby nepodmiňuje formy majetku. Sankce práva jen v moci a ve vůli většiny?	131
113.	Engelsův výklad lidských práv a zvláště proletářského požadavku rovnosti	136
114.	Positivistický historism neuznává pozitivních pojmů práva. Lidská práva se vyvíjejí v oblasti církevně náboženské. Pojem rovnosti u Marxe a Engelse neurčitý	141
<i>Kapitola osmá: NÁRODNOST A MEZINÁRODNOST . . . . .</i>		148
115.	Některé novější projevy marxistické o otázce národnosti	148
116.	Názory Marxovy a Engelsovy. Jejich praktická mezinárodnost	151
117.	Vývoj principu národnostního	155
118.	Kautsky o národnostním federalismu. Národnost a humanita. Právo jazykové je přirozené. Kosmopolitism, nacionalism, socialism	159
119.	Marx a marxisté o Rusku a o Slovanech. Marxism a otázka polská. Marxisté proti německému šovinismu	165
120.	Marx a otázka židovská	173
<i>Kapitola devátá: OTÁZKA NÁBOŽENSKÁ . . . . .</i>		183
121.	Marxův Kapitál dovršuje Feuerbachovu kritiku náboženství: náboženský anthropomorfism ekonomickým fetišismem	183
122.	Engelsova filosofie náboženství	184
123.	Anthropomorfism nevyčerpává podstaty náboženství. Marx a Engels obnovují s Feuerbachem racionalistický deism. Náboženství a jeho prvek ethický a sociální. Moderní boj o Boha	187
124.	Marxův revoluční atheism: křesťanství náboženstvím otroků	191
125.	Vliv náboženství v době nové. Reformace. Kulturní význam velikého historického dualismu náboženského: Katolicism a protestantism. Podstata protestantismu a jeho význam pro moderní filosofii, vědu, mravnost a politiku. Dva typy hospodářství vůbec a	

	speciálně také socialismu: typ katolický a protestantský. Historický materialism a problém náboženský	194
126.	Poměr marxismu ke katolicismu, k protestantství, k židovství	206
127.	Mladší marxisté a problém náboženský. Je náboženství věcí soukromou? Pokud je socialism hnutím náboženským	210
<i>Kapitola desátá: OTÁZKA ETHICKÁ . . . . .</i>		217
128.	Marx a Engels pro pozitivistický amoralism, ale zároveň pro humanitní moralism. Marx a Engels přijímají humanism Feuerbachův: humanism »reálné« bez sentimentality. Třídní morálka negativní, ale přesto »skutečně lidská«	217
129.	Noetické odůvodnění zákona mravního. Mravní zákon je absolutní: v kterém smyslu. Pouhé morálky třídní není: »Morálka budoucnosti skutečně lidská.« Základní otázka noetická o ethické sankci. Mravnost a náboženství	221
130.	Materiální obsah zákona mravního. Marxův a Engelsův dualism. Egoism a altruism. Člověk podle Marxe v podstatě egoistický	224
131.	Marxova obava před sentimentalitou neodůvodněná: Vývoj moderního ideálu humanitního. Humanita bez lásky nemožná: Socialism nejen vědecký, také sociální! Marxův a Engelsův aristokratický hedonism	228
132.	Moderní láska: láska demokratická	231
133.	Mladší marxisté uznávají samostatnost a účinnost mravnosti neegoistické	234
134.	Socialistická diskuse o otázkách praktické ethiky. Zločin a trest. Zločin a poměry hospodářské. Zločin politický: masa. Prostituce. Marxova theorie trestu	237
<i>Kapitola jedenáctá: SOCIALISM A UMĚNÍ . . . . .</i>		241
135.	Socialisace moderního umění. Historický materialism a umění	241
136.	Vliv socialismu na jednotlivé druhy umění	246
137.	Sociální hodnota umění pro vzdělání. Začátky sociální a socialistické esthetiky (Ruskin, Morris, Bax, Crane, Tolstoj). Marxův materialism práce a pozitivistický intelektualism vede k přezírání krásy	248

<i>Kapitola dvanáctá: MARXISM: ABSOLUTNÍ OBJEKTIVISM</i>	252
138. Marxism jako soustava filosofická: absolutní objektivism v protivě k německému absolutnímu subjektivismu (idealismu). Nejdůležitější these marxismu. Nedostatečnost absolutního objektivismu	252
139. Marxism a problémy nové filosofie a ethiky	258
140. Sociální a ethická hodnota marxismu	260
141. Marx a Engels	262

Část pátá

MARXISTICKÁ KRITIKA V PRAXI

<i>Kapitola třináctá: HLAVNÍ PROBLÉMY MARXISTICKÉ POLITIKY</i>	269
<i>Oddíl A: Revoluce či reformace?</i>	269
142. Marxova revolučnost: Materialism jako činnost »prakticko-kritická«, jako revoluce: Marx se nakonec mírní	269
143. Engelsova politická závěť: revoluce se prohlašuje za nemožnou a za nepotřebnou	272
144. Marxovi a Engelsovi nástupci. Jejich spor o radikalism a oportunism. Otázka přípustnosti kompromisu	279
145. Marxova filosofie humanistické revoluce na základě humanismu Feuerbachova	286
146. Tato filosofie revoluce je romantická a ideologická	296
147. Nematerialistická theorie revoluce: reformace, ne revoluce! Problém revoluce je v poslední instanci ethický. Demokratická ethika proti aristokratické revoluci	299
148. Marxův »kategorický imperativ« »praktické kritiky«, to jest revoluce. Kritika nekritická. Negace a kritika tvůrčí. Čistě empiristická kritika historismu. Bez kritiky zásad. Kritika amorální. Kritika objektivistická bez sebekritiky	308
149. Marxova kritika jako pokračování filosofie Feuerbachovy. Revoluční nespokojenost Marxova vyplývá z filosofie, nikoliv z kritiky hospodářské	310

150.	Kritika u Marxe a u Schopenhaura. Marx a pesimism. Pesimism objektivismu a subjektivismu. Moderní sebevražednost vlastní otázkou sociální. Sebevražda a vražda. Moderní titani a jejich boj s Bohem a o Boha. Revoluce atheismu	311
151.	Podstata moderního vývoje filosofického a nábožensko-ethického od reformace. Faust Marxův se stává — voličem	318
152.	Marxism a anarchism	319
153.	Vnitřní rozpory Marxova revolucionismu: revolucionism je původu francouzského a nehodí se k německé filosofii. Socialism katolický a protestantský. Kolísání v taktice mezi evolucionismem a katastrofismem. Theorie hodnotní v rozporu s revolucionismem	325
<i>Oddíl B: Marxism a parlamentarism . . . . .</i>		327
154.	Marxism se stává socialismem státním. Přeceňování činnosti politické. Strana sociálnědemokratická jako sociální strana reformní v moderní demokracii. Radikalism negativní a pozitivní	327
155.	Marxism a formy ústavní: republikanism. Vývoj státu konstitučního. Otázka ústavní formy stává se méně akutní. Socialism a monarchism. Anarchism shora. »Sociální království«. Marxism a militarism. Vnější politika: politika světová	329
156.	Demokratism státu konstitučního. Reforma konstitucionalismu. (Všeobecné právo volební. Zastoupení minoritní. Referendum. Iniciativa. Autonomisace proti centralisaci: socialism komunální.)	336
157.	Demokratism a politika vědecká: anthropomorfický pojem masy. Pověra demokratická	340
158.	Politický primitivism následkem demokratismu anthropomorfického	342
159.	Vady politického primitivismu. Marxism a hospodářská družstva	342
160.	Spolky vzdělávací. Propaganda mravní. Koncentrická práce sociální. Demokratism jako názor na život a na svět a jeho politika sub specie aeternitatis	348

Část šestá

VÝSLEDEK

<i>Kapitola čtrnáctá: KRISE MARXISMU VĚDECKÁ A FILO- SOFICKÁ . . . . .</i>	353
161. Chronická krise vědeckého, filosofického i politic- kého marxismu	353
162. Diskuse o této krizi	356
Rejstřík osob	361
Rejstřík věcný	377
Poznámka k pátému vydání	461